

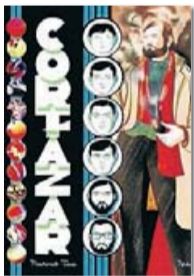
arallegim

Experiments visuals amb Cortázar com a excusa

XAVI SERRA

La consolidació de la novel·la gràfica com a format noble ha propiciat una allau d'obres al voltant de la figura d'artistes universals que, moltes vegades, són només una evolució d'aquells clàssics il·lustrats en què les vinyetes complementaven el text de grans obres literàries. *Cortázar*, el còmic que Jesús Marchamalo i Marc Torices dediquen a la figura de l'escriptor argentí, transcendeix la condició divulgativa traçant un perfil biogràfic polièdric, una cronologia més vital que literària que incorpora materials periodístics –la famosa entrevista de Soler Serrano a TVE és un dels fils conductors–, apunts històrics i documents de la biblioteca de Cortázar, a la qual Marchamalo ja havia dedicat un llibre.

Però és el lluminós treball gràfic de Torices, gairebé autònom del guió i ple d'experiments formals, el que converteix el còmic en una obra enlluernadora i imprescindible. Tot i que *Cortázar* relati l'itinerari d'un escriptor des de la infància fins a la consagració literària, el més excitant del còmic és veure com es desplega en les seves pàgines el talent del dibuixant, com assimila l'influència de Chris Ware i Oliver Schrauwen i fa servir els colors per enriquir els significats d'un text potser massa obsessionat per l'anècdota. ♦♦

CORTÁZAR
JESÚS MARCHAMALO I MARC TORICES
NÓRDICA
224 PÀG. / 25 €

GETTY

La densitat existencial i emotiva de la quotidianitat

PERE ANTONI PONS

Amb la poesia passa com amb l'art contemporani. Des que les avantguardes van fer volar pels aires les convencions del gènere, qui més qui menys se sent capaç d'escriure un poema –en vers lliure– i de crear una obra d'art –una pintura abstracta, una peça conceptual– sense conèixer la tradició –per relacionar-s'hi com vulgui: amb afany continuista o des del rebuig– i sense dominar els rudiments de l'ofici.

Tom Wolfe va resumir molt bé els canvis que això ha provocat al seu llibre *La paraula pintada*. Wolfe hi explicava que, en el passat, l'art havia estat una qüestió de “veure per creure” (és a dir: calia veure una obra per creure en les seves virtuts o qualitats), però que durant el segle

XX, gràcies a la preeminència que va agafar la teoria en detriment de la tècnica, l'art es va convertir en una qüestió de “creure per veure” (fins al punt que avui n'hi ha prou de creure que una obra és bona per entendre o acceptar que ho és).

L'OCCELL MATINER I ALTRES POEMES
TED KOOSER
EL GALL EDITOR
TRAD. M.A. LLAUGER I J. SUBIRANA
100 PÀG. / 14 €

La mateixa fórmula es pot aplicar a la poesia. Com és obvi, els malentesos de prestigi i les impostures impuntes que tot això ha generat són enormes. I impossibles de solucionar, ni tan sols per part de la crítica, impotent i desbordada. Personalment, una brúixola m'orienta a través de la confusió poètica actual. Sé que estic davant d'un poema valuós si és singular, si té consistència com a artefacte verbal i si té precisió expressiva, tres qualitats aplicables a qualsevol tipus de poema, des del més hermètic fins al més assequible, des del més tradicional fins al més trencador. Segons aques-

ta brúixola, l'obra del nord-americà Ted Kooser (Ames, Iowa, 1939) és plena de poemes valuosos, o això es dedueix de la lectura de *L'ocell matiner i altres poemes* (El Gall Editor, 2017), una selecció de trenta-un poemes que ens arriba en una excel·lent traducció feta pels també poetes Miquel Àngel Llauger i Jaume Subirana. Al pròleg del volum, en edició bilingüe, els traductors expliquen que l'obra de Kooser és força variada, i que ells han optat per introduir-lo al lector català agafant poemes del seu llibre “més conegut i reconegut”, *Delights & Shadows* (Premi Pulitzer 2005), i del seu llibre més recent, *Splitting an order*, del 2014.

En general, són poemes que parlen de les vides quotidianes i senzilles de la gent normal amb qui el poeta conviu. No en parlen, però, amb la senzillesa superficial, òbvia i condescendent d'una certa poesia de l'experiència. Al contrari: els millors poemes de Kooser són d'una densitat existencial plena de lucidesa i d'emotivitat, i s'imposen al lector sense haver de recórrer a l'ortopèdia de cap tipus de piròtècnia intel·lectual ni retòrica. Kooser en té prou redimensionant metafòricament un objecte familiar –un pot de botons, un tauler d'eines, uns rodets de pesca, una taula de cuina– o descrivint una situació banalment dramàtica –els gestos dels assistents a un funeral, les passes d'una malalta de càncer– per expressar d'una manera diàfana els misteris impenetrables del pas del temps, de la vida i de la mort.

En aquest sentit, són extraordinaris els dos poemes dedicats a la mare i al pare, el d'ella escrit quan fa només un mes que és morta, el d'ell quan ja fa vint anys. D'una emotivitat intensa però continguda, que es transvasa en la musicalitat parsimoniosament discursiva però segura de les paraules, els dos poemes aconseguen insuflar vida a la dolorosa absència de dos éssers estimats irremplaçables. Poeta de poemes més que no pas de versos, Kooser també és capaç de fabricar imatges d'una expressivitat plàstica suau però formidable, com quan diu que els assistents a un funeral “parlen en veu baixa, com piles de fulles”. Un molt bon llibre. ♦♦

textos queden sempre superats per la substància, pel solatge, el capmort alquímic, la “cremor d'intents”, com ell en diu. Es tracta d'un poeta natural, no preocupat per la pruija formal sinó per l'aflorament de les fórmules denses, per la imatge justa, pellampec. La seva guia és “una pàgina arrencada a l'enciclopèdia del goig”. I, amb tot, hi ha moments d'un formalisme excels: “Soberga és la joia / al fons de la sitja. / El blat dels dies la cobreix d'or fals”, i de grans intuïcions. Llàstima que ha faltat una darrera correcció (una “termita” que ha de ser un “tèrmit”, un adjectiu (“vòmic”) usat com a substantiu, etc.). Apunteu: Zambrano. “L'art és un *tombarolo* que profana, destrona el sentiment i cava fondo”. ♦♦

Foc mata foc

VÍCTOR OBIOLS

S'ha dit que la poesia no s'acabarà mai (no perquè ho digués Joan Maragall) sinó perquè en l'ADN de cada individu de l'espècie Déu hi ha fornint la marca que permet desenvolupar llenguatge, i aquest és, també, corbat com l'espira d'una closca univalva, i té potencialitats infinites. Per aquest motiu tenim avui aquí Xavier Zambrano. Quan ell posa per títol al seu nou llibre *Va durar* podia haver dit “fotografia de la temporalitat”, “infinit immòbil” o qualsevol altre element lingüístic relacionat amb camps semàntics que evoquin conceptualment la física, el temps i l'espai quan-

tics, o bé els mons de l'energia que mou els estels. Però amb una consciència molt diàfana ha usat un pretèrit perfet en la tercera persona del singular, que predica la durada d'“allò”, i allò és el que mostra la fotografia de París: “Abraçats l'un amb l'altre” (no l'un a l'altre). I ha dit: “A les fotografies, però, em revelaré com érem aleshores a París”. Érem o estàvem? I a la cloenda del poema el revelatge esdevé revelació: “Jo visc allà on peixen les ombres, / en el bany d'atur de l'àcid acètic”.

Nascut a Sant Sadurní d'Anoia el 1977, Zambrano ha publicat dos llibres abans que aquest, *Malvestats i paisatges* (2014) i *Marxarà el circ* (2015). El poeta opera potser per intuïció, com un cec borgià a les pal-

VA DURAR
XAVIER ZAMBRANO
VIENA
PREMI LÓPEZ-PICÓ DE LA VILA DE VALLIRANA
80 PÀG. / 11 €

pentos, però és capaç d'arribar a la troballa definitiva, àdhuc afegint-hi el component poètic de l'ambigüitat: si el verb és transitiu, qui és que peix les ombres? Els homes? I si són elles, les ombres, que forneixen aliment? A qui? A nosaltres, és clar. La peripècia vital ha quedat fixada en el “bany d'atur” del revelatge, i el “jo” viu allà. Quina gran aportació poètica a l'experiència tòpica de la contemplació de fotografies del nostre passat! Una indagació feliç en els mecanismes de la memòria.

Un nou alquimista

Zambrano ha vingut per quedar-se, si és que mai havia marxat. Tant en la primera secció (*Hotels*) com en la segona (*Postals perdudes*), els pre-

textos queden sempre superats per la substància, pel solatge, el capmort alquímic, la “cremor d'intents”, com ell en diu. Es tracta d'un poeta natural, no preocupat per la pruija formal sinó per l'aflorament de les fórmules denses, per la imatge justa, pellampec. La seva guia és “una pàgina arrencada a l'enciclopèdia del goig”. I, amb tot, hi ha moments d'un formalisme excels: “Soberga és la joia / al fons de la sitja. / El blat dels dies la cobreix d'or fals”, i de grans intuïcions. Llàstima que ha faltat una darrera correcció (una “termita” que ha de ser un “tèrmit”, un adjectiu (“vòmic”) usat com a substantiu, etc.). Apunteu: Zambrano. “L'art és un *tombarolo* que profana, destrona el sentiment i cava fondo”. ♦♦